

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра модерної історії України та зарубіжних країн

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії та
міжнародних відносин

Віталій АНДРЕЙКО

30 » 06 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ
НОВІТНЬОГО ЧАСУ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: А Освіта
Спеціальність: А4 Середня освіта
Предметна спеціальність: А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Освітня програма: Історія
Статус дисципліни: обов'язкова
Мова навчання: українська

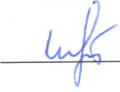
Ужгород – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура країн Європи та Америки новітнього часу» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта спеціальності А4 Середня освіта предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), освітньої програми Історія.

Розробник: Шніцер І.О. – доцент кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри модерної історії України та зарубіжних країн

протокол № 14 від « 26 » червня 2025 року

Завідувач кафедри доц. Ігор Шніцер

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № 4 від « 24 » червня 2025 року

Голова науково-методичної комісії доц. Світлана МИШКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом			
	Денна форма навчання		Заочна форма навчання	
Кількість кредитів ЄКТС – 8	Рік підготовки:			
Загальна кількість годин – 240	IV-й курс		IV-й курс	
Кількість модулів – 4				
Тижневих годин для денної форми навчання: 4,29 год Вид підсумкового контролю: екзамен	Семестр:			
	7-й	8-й	7-й	8-й
	Лекції:			
	28	28	8	8
	Практичні (семінарські)			
	32	32	10	10
	Індивідуальна робота			
Форма підсумкового контролю: усно	Самостійна робота:			
	60	60	102	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Історія та культура країн Європи та Америки новітнього часу» є формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про закономірності політичного, соціально-економічного та культурного розвитку провідних країн Європи та Америки у період від 1918 року до сучасності, поглиблення знань про ключові історичні події, процеси та постаті новітнього часу, а також розвиток аналітичних і методичних умінь, необхідних для викладання всесвітньої історії новітнього часу в закладах загальної середньої освіти.

Предметом навчальної дисципліни «Історія та культура країн Європи та Америки новітнього часу» в межах освітньо-професійної програми «Історія» є політичний, соціально-економічний та культурний розвиток країн Європи та Америки у новітній час.

Навчальна дисципліна «Історія та культура країн Європи та Америки новітнього часу» є важливою складовою професійної підготовки здобувачів спеціальності А4 «Середня освіта», предметної спеціальності А4.03 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)», оскільки забезпечує формування системного бачення новітнього етапу всесвітньої історії, який безпосередньо впливає на сучасні суспільно-політичні процеси та громадянські практики.

Вивчення дисципліни сприяє поглибленню предметних історичних знань про ключові події, процеси та тенденції розвитку країн Європи та Америки від 1918 року до сьогодення, формує вміння критично аналізувати історичні джерела та інтерпретації, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, оцінювати діяльність історичних діячів і місце окремих держав у світовому історичному процесі. Це є необхідним для якісного викладання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти.

Дисципліна також сприяє розвитку громадянських компетентностей майбутніх учителів, зокрема розумінню процесів демократизації, становлення прав людини, розвитку громадянського суспільства, міжнародних відносин і міжкультурної взаємодії, що є важливими

складовими громадянської освіти. Засвоєні знання та сформовані вміння дозволяють здобувачам інтегрувати історичний матеріал у зміст навчальних курсів, реалізовувати міжпредметні зв'язки, застосовувати компетентнісний підхід та сучасні методики навчання.

Відповідно до освітньої програми «Історія», вивчення дисципліни «Історія та культура країн Європи та Америки новітнього часу» (ОК 29) сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких *компетентностей*:

Інтегральної компетентності (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК – 02 Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК – 04 Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК – 08 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Фахові компетентності (ФК):

ФК – 01 Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК – 04 Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

Предметні компетентності (ПК):

ПК – 05 Вибирає відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізує динаміку особистісного розвитку учнів, визначає ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ПК – 06 Називає і пояснює принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

ПК – 09 Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура країн Європи та Америки новітнього часу» (ОК 29) є опанування таких освітніх компонентів (ОК) освітньої програми (ОП) «Історія»:

ОК 12 Історія та культура Античної цивілізації.

ОК 16 Історія та культура середньовічної Європи.

ОК 21 Історія та культура країн Європи та Америки нового часу.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Історія», вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура країн Європи та Америки новітнього часу» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПР):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Демонструє знання історичної науки та громадянської освіти, оперує базовими категоріями та поняттями предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) та імплементує здобуті знання у навчальну і практичну діяльність.	ПР 07
Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.	ПР 08
Орієнтується в історичному часі, застосовуючи періодизацію, вміє характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперує фаховою термінологією.	ПР 14
Працює з джерелами інформації, інтегрує їх у зміст навчання історії, представляє та обговорює відображені в них факти, явища, події, визначає власну позицію щодо суперечливих питань.	ПР 17
Знає зміст шкільних курсів історії та громадянської освіти, проектує і здійснює навчально-виховний процес, обирає оптимальні компетентнісно орієнтовані методики навчання, уміє оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.	ПР 18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія та культура країн Європи та Америки новітнього часу»:

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Володіти знаннями історичної науки та громадянської освіти, вміти оперувати базовими категоріями та поняттями предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) та знати імплементувати здобуті знання у навчальну і практичну діяльність.	ПР 07
Генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.	ПР 08
Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, вміти характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати фаховою термінологією.	ПР 14
Вміти працювати з джерелами інформації, інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.	ПР 17
Знати зміст шкільних курсів історії та громадянської освіти, проектувати і здійснювати навчально-виховний процес, обирати оптимальні компетентнісно орієнтовані методики навчання, уміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.	ПР 18

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: практичні заняття, модульні контрольні роботи, самостійна робота та екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на практичних заняттях тощо. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, консультаціях.

Форма модульного контролю: письмові контрольні роботи. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен в усній формі за екзаменаційними білетами.

Семестр 7

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
7	10	9	8	8	8		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
7	10	9	8	8	8		

Семестр 8

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
7	10	9	8	8	8		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100

7	10	9	8	8	8		
---	----	---	---	---	---	--	--

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Семестр 7

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	8	30	8	30
Самостійна робота	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Семестр 8

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	8	30	8	30
Самостійна робота	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який: - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку «добре» (82-89 балів, В) заслуговує здобувач, який: - повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового

матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; - має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; - під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який: - в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує здобувач, який: 8 - знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; - виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; - допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який: - володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (0-35 балів, F) – виставляється здобувачу, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Семестр 7

Модуль 1.

ТЕМА 1. Облаштування повоєнного світу. Версальсько-Вашингтонська система.

Плани післявоєнної перебудови світу. Паризька мирна конференція. Обговорення питання про колективну безпеку. Створення Ліги Націй.

Переділ колоній, мандатна система. Питання про відповідальність за розв'язання війни. Розгляд умов та підписання мирних договорів з Німеччиною, Австрією, Болгарією, Угорщиною та Туреччиною. Встановлення післявоєнних кордонів європейських держав. Роззброєння переможених країн. Демілітаризація прикордонних територій. Проблема репарацій. Основні принципи Версальського міжнародного порядку.

Вашингтонська конференція з обмеження морських озброєнь 1921 – 1922 рр. Угоди, підписані в рамках Вашингтонської конференції. Причини недовговічності Версальсько-Вашингтонської системи.

ТЕМА 2. Провідні держави Європи в міжвоєнний період.

Великобританія. Підсумки й наслідки Першої світової війни для Великобританії. Економічний розвиток країни. Внутрішня й зовнішня політика кабінету Д.Ллойд-Джорджа. Економічна криза 1920 – 1921 рр. Падіння уряду Д.Ллойд-Джорджа. Консервативний уряд Бонар-Лоу. Перший лейбористський уряд Р.Макдональда. Повернення до влади консерваторів. Уряд Стенлі Болдуїна. Загальний страйк 1926 р. Закон про промислові конфлікти та тред-юніони. Альфред Монд і мондизм.

Вплив світової економічної кризи 1929-1933 р. на Великобританію та її колонії. "Національний уряд" та його політика. Оттавська імперська економічна конференція 1932 р. Боротьба консерваторів і лейбористів. Фашистський рух в Англії. Консервативні уряди Стенлі Болдуїна та Невіла Чемберлена. Імперська конференція 1935 р. Монархічна криза 1937 р. Зовнішня політика Великобританії в 1930-ті рр. Роль Великобританії в політиці "умиротворення агресора".

Франція. Економічні й політичні підсумки Першої світової війни для Франції. Політичні партії Третьої республіки. Блокова система. Внутрішня й зовнішня політика Національного блоку. Фактори економічного зростання Франції у 1920-х роках. Перемога "картеля лівих" на виборах. Едуард Еррію. Внутрішня і зовнішня політика радикалів. Створення уряду Національного єднання, його внутрішня і зовнішня політика. Плани створення пан-Європи. А.Бріан.

Особливості світової економічної кризи у Франції. Активізація фашистського руху. "Бойові хрести". "Аксьон франсез". Спроба право радикального путчу у 1934 р. Створення Народного фронту, його внутрішня та зовнішня політика. Криза Народного фронту. Мюнхенська політика "умиротворення" і Е.Даладьє. Франція напередодні Другої світової війни.

Німеччина. Листопадова революція 1918 р. Січневі події 1919 р. у Берліні. Вибори та діяльність Установчих зборів. Веймарська конституція й становлення Веймарської республіки. Економічна й політична ситуація. Основні політичні партії. Пауль фон Гінденбург. Утворення НСРПН. А.Гітлер. Розвиток фашистського руху в 1920-ті рр. Зовнішня політика Німеччини в 1919-1929 рр. Німеччина і країни Антанти. "Політика виконання" і "політика катастроф". План Оуена і Юнга.

Світова економічна криза 1929-1933 рр. Вибори 1932 р. та прихід нацистів до влади. Утвердження націонал-соціалістичного режиму. Сутність і соціальна база нацизму.

Антифашистський рух Опору. Економічна політика нацистів. Мілітаризація економіки. Зовнішня політика нацистської Німеччини. Підготовка Німеччини до війни.

Італія. Післявоєнна економічна й політична ситуація. "Червоне двохріччя". Історичні передумови виникнення італійського фашизму. Створення фашистських організацій. Б.Муссоліні. Фашисти й італійські правлячі кола. "Пакт умиротворення". Серпневий страйк 1922 р. Фашистський з'їзд у Неаполі і "революція у спальному вагоні". Склад першого уряду Б.Муссоліні. Особливості початкового етапу фашистського урядування. "Авентінський блок". Друга хвиля" фашизму. Законодавче оформлення тоталітарного фашистського режиму. Латеранські угоди.

Економічна криза 1929 – 1933 рр. Зростання ролі державного регулювання. Переведення економіки на воєнні рейки. Політика автаркії. "Хартія праці" й "Доктрина фашизму". Антифашистський рух в Італії. Зовнішня політика Б.Муссоліні. Напад фашистської Італії на Ефіопію та агресія проти Албанії. Участь Італії у мюнхенській змові.

Іспанія. Становище Іспанії після Першої світової війни. Колоніальна війна в Марокко. Встановлення диктатури Мігеля Прімо де Рівери. "Кодекс праці". Конфлікт диктатора з інтелігенцією. Виникнення Федерації анархістів Іберії. "Лібертарний комунізм". Іспанія в роки світової економічної кризи. Повалення монархії.

Початок і основні етапи революції 1931 – 1939 рр. Політика республікансько-соціалістичних урядів. Аграрне питання. Другий етап революції - "чорне дворіччя". СЕДА. Жовтневі бої 1934 р. створення Народного фронту та його перемога на парламентських виборах. Третій етап революції. Громадянська війна в Іспанії 1936 – 1939 рр. Франсиско Франко. Поразка Іспанської республіки. Встановлення диктатури генерала Франсиско Франко. Особливості іспанського фашизму.

ТЕМА 3. Держави Центрально-Східної Європи між двома світовими війнами.

Польща. Відродження незалежності Польщі. Польське питання на Паризькій мирній конференції 1919 р. Ризький мир 1921 р. Вибори до Установчого сейму. Мала конституція 1919 р. Березнева конституція 1921 р. Специфіка процесу інтеграції польського суспільства. Загострення політичної боротьби напередодні парламентських виборів 1922 р. Убивство президента Г. Нарutowича та його наслідки. Особливості партійно-політичної системи в 1922-1926 р. Криза парламентської системи зразка 1921 р. Соціальні і національні конфлікти. Державний переворот Ю. Пілсудського в травні 1926 р. Встановлення авторитарного режиму "санації". Несвізькі збори 1926 р. Режим і опозиція в 1926-1930 рр. Квітнева конституція 1935 р. „Сейм призначених”. Специфіка існування „санаційного” режиму без харизматичного лідера. Початок загальнонаціональної консолідації в 1938-1939 рр. Політика "балансування" Пілсудського-Бека. Польща і план "східного Локарно". Переорієнтація зовнішньої політики Польщі на користь Німеччини в першій половині 1930-х рр. Радянсько-німецький пакт про ненапад і Польща.

Чехословаччина. Утворення Чехословацької республіки. Мартинська декларація Словацької національної ради. Тимчасова конституція 1918 р. Формування державних кордонів: „чехословацьке питання” на Паризькій мирній конференції. Національний склад ЧСР. Формування багатопартійної політичної системи ЧСР. Конституція 1920 р. Парламентські вибори 1925 р. Правління уряду „панської коаліції”. Наростання словацького автономістського руху. Дочасні парламентські вибори 1929 р. Економічний розвиток ЧСР у 1920-х роках. Внутрішня політика уряду в роки світової економічної кризи початку 30-х років ХХ ст. Активізація правих сил і словацьких автономістів. Президентські вибори 1935 р. Е. Бенеш. Перегрупування політичних сил в середині 1930-х рр. Судетонімецький рух на чолі з К. Генлейном. Загострення національного питання в республіці у другій половині 1930-х рр. Наростання словацького автономістського руху. Заходи для захисту територіальної цілісності Чехословаччини в 1938 р. Мюнхенський диктат великих держав та його наслідки. Відставка Е.

Бенеша. Друга республіка. Проголошення автономії Словаччини 6 жовтня 1938 р. Формування першого словацького уряду на чолі з Й. Тісо та його діяльність.

Угорщина. Демократична революція 1918 р. Повалення династії Габсбургів та проголошення республіки. Виникнення комуністичної партії. Загострення стосунків між соціал-демократами й комуністами. Угорська Радянська республіка. Встановлення і утвердження авторитарного режиму Міклоша Горті. Тріанонський мир і зовнішня політика Угорщини в 1920-х роках. Особливості режиму регента. Угорщина в роки світової економічної кризи. Посилення реваншистських і авторитарних тенденцій в політиці угорських правлячих кіл. Права та ліва опозиції гортистському режиму в 1930-х роках. Віденський арбітраж і повернення втрачених угорських земель.

Румунія. Політичне, економічне та міжнародне становище Румунії після першої світової війни. Політичні партії та уряди Румунії на початку 1920-х років. Конституція 1923 р. Політика націонал-лібералів у 1920-х роках. "Королівська криза" 1925 – 1930 рр. Перемога націонал-цараністів на виборах. Юліу Маніу.

Румунія в період світової економічної кризи. Політика націонал-цараністських урядів і посилення впливу іноземних компаній в Румунії. Виникнення "Залізної гвардії". Націонал-ліберальний уряд Г.Татареску. Створення антифашистського демократичного фронту. Зовнішня політика Румунії в 1930-х роках. "Гра на двох столах". Встановлення режиму особистої влади Кароля II. Румунія напередодні другої світової війни. Перетворення Румунії в сателіта Німеччини й диктатура Антонеску.

ТЕМА 4. США у 1918 – 1939 рр.

Підсумки першої світової війни для США. Піднесення масових рухів. Внутрішня і зовнішня політика адміністрації Т.Вудро Вільсона. Ідеологія неолібералізму. 18-а та 19-а поправки до Конституції США. Ізоляціоністський рух. США в роки "просперіті". Уорен Гамаліел Гардінг та його адміністрація. Рух Лафоллета. Президент Кальвін Кулідж й ідеологія "твердого індивідуалізму". Зміни у повсякденному житті американців у 1920-х роках. "Сухий закон" і організована злочинність. Зовнішня політика США 1920-х років. Світова економічна криза 1929 – 1933 рр., її причини та особливості в США. Діяльність адміністрації Герберта Гувера в період кризи.

"Новий курс" президента Ф.Д.Рузвельта. Перший етап «Нового курсу» (1933 – 1934 рр.). Надзвичайні заходи перших «ста днів» президентства Ф.Д.Рузвельта. Банківська реформа та стабілізація фінансової системи. Регулювання промисловості: Національний акт про відновлення промисловості (NIRA). Реформи в аграрному секторі: діяльність Адміністрації з регулювання сільського господарства (AAA). Програми зайнятості та громадських робіт. Другий етап «Нового курсу» (1935–1938 рр.). Посилення соціальної спрямованості реформ. Законодавство про соціальне забезпечення та пенсійну систему. Трудове законодавство, права профспілок і регулювання трудових відносин. Розширення державного регулювання економіки та фінансового сектору. Роль федеральної влади у вирішенні соціальних проблем. Зовнішня політика США у 1930-х роках.

ТЕМА 5. Держави Латинської Америки в міжвоєнний період.

Країни Латинської Америки після першої світової війни. Масові рухи. Боротьба за університетську реформу. Ліберальний реформізм у Латинській Америці та його особливості. Діяльність уряду І. Ірігойена в Аргентині й А. Алессандрі в Чилі. Реформи в Уругваї. Встановлення режиму "революційного кауділізму" у Мексиці.

Країни регіону в середині й другій половині 1920-х років. Економічний й політичний розвиток. Подальше посилення позицій іноземного капіталу й англо-американські протиріччя в регіоні. Особливості соціально-політичного розвитку окремих країн. Політика радикальних урядів в Аргентині. Друге президентство Ірігойена. Внутрішньополітична криза й встановлення

диктатури К. Ібаньєса в Чилі. Диктатура Х. Мачадо на Кубі. Режим "революційного кауділізму" у Мексиці в 1920 – 1928 рр. А. Обрегон і П. Кальєс. Бразилія в 1920-х роках. Рух "тенентистів" та його оцінка. Повстанська боротьба А. Сандіно проти інтервенції США в Нікарагуа. Пошуки нових концепцій визвольної боротьби. Х.К. Маріатеґі й В.Р. Айя де ла Торре.

"Велика депресія" 1929 – 1933 рр. і загострення обстановки в регіоні. Події в Перу, Сальвадорі й Нікарагуа. Військовий переворот і диктатура Х.Ф. Урібуру в Аргентині. "Ліберальна революція" 1930 р. і прихід Ж. Варгаса до влади в Бразилії. Революційна криза й "Соціалістична республіка" у Чилі.

Революція 1933 – 1934 рр. на Кубі, її передумови, характер, етапи. Перше президентство Р. Грау Сан Мартіна. А. Гітерас і його діяльність. Переворот 1934 р. Конституція 1940 р. Діяльність уряду Л. Карденаса в Мексиці (1934-1940).

Боротьба за народний фронт у Латинській Америці. Бразилія в середині 1930-х років. Народно-визвольний альянс. Повстання альянсу і його розгром. Встановлення режиму "нової держави" Ж. Варгаса. Аргентина в період президентства А. Хусто. Підйом робочого й демократичного руху. Боротьба за народний фронт в Аргентині. Другий уряд А. Алессандрі в Чилі. Створення Народного фронту і його перемога на президентських виборах. Програма й діяльність уряду Народного фронту. Успіхи лівих, демократичних та національно-патріотичних сил в інших країнах регіону.

ТЕМА 6. Друга світова війна.

Початок війни в Європі. "Дивна війна". Німецька агресія проти Данії й Норвегії й франко-британської дипломатії. Військова поразка Франції. «Битва за Англію». "Новий порядок" у Європі. Формування англо-американського союзу. Радянсько-британська угода. Місія Гопкінса.

Вступ США в Другу світову війну. Складання антифашистської коаліції. Декларація Об'єднаних Націй. Поглиблення військово-економічного співробітництва антифашистських держав. Проблема другого фронту. Поглиблення кризи у фашистському блоці. Підготовка й здійснення операції "Оверлорд". Військові успіхи союзників на Західному фронті в 1944 р. Рух Опору. Визвольні повстання в Європі. Розвал фашистського блоку. Військово-політичне становище Німеччини. Змова 20 липня 1944 р. Проблема сепаратного миру. Обговорення військових питань на Ялтинській (Кримській) конференції. Воєнні дії союзників у Європі навесні 1945. Зустріч на Ельбі. Беззастережна капітуляція Німеччини. Воєнні дії на Далекому Сході. Бомбардування американцями Хіросіми й Нагасакі. Капітуляція Японії. Підсумки й значення Другої світової війни.

Політичне, соціально-економічне та культурне становище країн Європи та Америки у роки Другої світової війни: загальне та особливе.

Модуль 2.

ТЕМА 7. Облаштування повоєнного світу. Початок «холодної війни» й формування біполярного світу.

Підсумки Другої світової війни та зміни у співвідношенні сил у світі. Людські, матеріальні та моральні наслідки війни. Формування нової системи міжнародних відносин. Роль США та СРСР як провідних світових держав. Уявлення союзників про повоєнний світовий порядок. Атлантична хартія та її значення. Проблема колективної безпеки після війни. Створення Організації Об'єднаних Націй: цілі, принципи, структура.

Конференції держав антигітлерівської коаліції. Тегеранська конференція (1943 р.) та її рішення. Ялтинська (Кримська) конференція (1945 р.): домовленості й суперечності. Потсдамська конференція (1945 р.) та врегулювання німецького питання. Проблема кордонів і територіальних змін у Європі. Питання репарацій і післявоєнної відповідальності агресорів.

Повоєнне врегулювання в Європі та світі. Мирні договори з колишніми союзниками нацистської Німеччини. Окупаційна політика в Німеччині та Японії. Демократичні та соціально-політичні трансформації в Західній Європі. Встановлення прорадянських режимів у країнах Центрально-Східної Європи. Початок деколонізаційних процесів.

Причини виникнення «холодної війни». Ідеологічне протистояння капіталізму і комунізму. Промова В. Черчилля у Фултоні та її значення. Доктрина Трумена та політика «стримування». План Маршалла та реакція СРСР.

Створення військово-політичних блоків: НАТО і ОВД. Поділ Європи на сфери впливу. Берлінська криза 1948–1949 рр. Гонка озброєнь і ядерний фактор. Вплив біполярності на міжнародні відносини. Початок регіональних конфліктів як прояв глобального протистояння.

ТЕМА 8. Провідні держави Європи в 1945 – 1960-х рр.

Великобританія. Політичне, соціально-економічне та міжнародне становище Великобританії після війни. Ослаблення британських позицій за рубежем. Ситуація в колоніях. Розбіжності в коаліційному кабінеті У. Черчилля. Парламентські вибори 1945 р. Прихід до влади лейбористського кабінету К. Еттли. Соціально-економічні й політичні реформи. Програма націоналізації та її здійснення. Нова система соціального забезпечення. Зовнішня політика лейбористського уряду. Криза й початок розпаду британської колоніальної системи.

Позачергові парламентські вибори 1951 р. і прихід до влади консерваторів. Зміни в програмних установках консервативної партії. Промислова хартія. Соціальні реформи. Житлове будівництво. Новий підхід до питання про роль державного сектора в економіці. Зовнішньоекономічна стратегія консервативних кабінетів. Розпад Британської колоніальної імперії. Співдружність націй, як нова форма взаємин Англії з її колишніми колоніями. Англія й інтеграційні процеси в Європі. Політична боротьба із приводу вступу Англії в ЄЕС. Вибори 1964 р. Лейбористська програма "Віхи 60-х". Кабінети Г. Вільсона (1964 – 1970 рр.). "Політика цін і доходів" – економічна стратегія нового кабінету. Конфронтація лейбористського кабінету із тред-юніонами. Ріст страйкової боротьби. Погіршення економічного становища країни.

Франція. Франція після звільнення. Соціально-політичні й економічні наслідки німецької окупації. Міжнародне становище Франції. "Тимчасовий режим" 1944-1946 рр. Перегрупування політичних сил. Демократизація громадського життя країни. Генерал де Голль і його доктрина. Формування нових партій. Діяльність тимчасового уряду. Вибори до Установчих зборів. Перемога лівих партій. Відхід де Голля у відставку. Нова конституція Франції. Утворення Четвертої республіки.

Особливості економічного розвитку країни в 1950-х роках. Французька система "програмування економіки". Міжпартійна боротьба в Четвертій республіці. Розкол профспілкового руху. Урядова криза 1947 р. і виключення комуністів з кабінету. Створення коаліції "третьої сили". Зовнішня політика Четвертої республіки. Вступ Франції в НАТО. Участь Франції в європейському інтеграційному процесі. План Шумана. Вступ у ЄЕС. Колоніальні війни Франції в Індокитаї й Алжирі. Урядова криза 1958 р. Заколот ультраколоніалістів в Алжирі. Криза й падіння Четвертої республіки.

Розробка й прийняття конституції П'ятої республіки. Президентство генерала Де Голля (1958 – 1969 рр.). Вибори 1958 р. Поява на політичній арені нової партії – "Союз у захист нової республіки". Нова розстановка політичних сил у Національних зборах. Врегулювання алжирської проблеми. Євіанські угоди 1962 р. Модернізація французької економіки. Зовнішньополітична доктрина голлізма та її втілення в життя. Вихід Франції з військового апарата НАТО.

Суспільно-політичне життя Франції в період правління Де Голля. Ріст внутрішньої опозиції. Утворення ФДСЛС (1965 р.). Соціальні конфлікти. Студентські конфлікти. Травнево-Червневі події 1968 р. та їх наслідки. Референдум 1969 р. Відставка Де Голля.

Німеччина. Політичне й економічне становище Німеччини після війни. Потсдамські рішення в Німеччині. Союзний контрольний пакет і його функції. Поділ країни на чотири зони окупації. Процеси денацифікації, демократизації, декартелізації в західних і східних зонах та

особливості цих процесів на Заході й на Сході. Утворення нових партій, труднощі з їхнім формуванням.

Конфронтація по німецькому питанню в 1946-1948 рр. Економічна програма Л.Ерхарда та її здійснення в західних зонах окупації. Утворення Бізонії й Тризонії. Грошова реформа 1948 р. у західних зонах. Берлінська криза. Рух німецьких народних конгресів у східній зоні. Прийняття боннської конституції й утворення ФРН (травень 1949 р.). Утворення НДР у жовтні 1949 р.

ФРН. Перші вибори в бундестаг. Канцлерство К.Аденауера (1949-1963 рр.). Здійснення господарських реформ та створення соціальної ринкової економіки. Німецьке "економічне диво", причини та результати. Особливості внутрішньополітичного становища у ФРН. СДПН в опозиції. Заборона КПП в 1956 р. Зовнішня політика К.Аденауера. Орієнтація на США. Вступ ФРН в НАТО (1955 р.). Участь у європейському інтеграційному процесі.

Перегрупування політичних сил у країні після відставки К. Аденауера в 1963 р. Канцлерство Л. Ерхарда (1963 – 1966 рр.) і Г. Кізінгера (1966 – 1969 рр.). Невдалий досвід "великої коаліції". Вихід опозиції за межі бундестага. Формування ліворадикальних і ультраправих організацій. Боротьба в правлячих колах з питань зовнішньополітичних альтернатив.

НДР. Розбудова органів державної влади. Президент В. Пік. Місце та роль Соціалістичної єдиної партії Німеччини (СЄПН) в політичному житті держави. В. Ульбріхт. Наростання економічних проблем. Масові акції протесту 1953 р. Радянський фактор в політичному та економічному житті НДР.

Італія. Наслідки другої світової війни. Роль руху Опору в становленні нової Італії. Процес дефашизації. Соціально-економічні труднощі. Формування нової партійно-політичної структури країни. ХДП, її особливості й роль у політичному житті післявоєнної Італії. Соціальна доктрина католицької церкви, її відбиття в програмі ХДП. Посилення ролі італійської компартії, її альтернативна програма. Пакт про єдність дій між комуністами й соціалістами.

Скликання установчих зборів і вироблення нової конституції. Ліквідація монархії й проголошення республіки (1946 р.). Кабінети А. Де Гаспері (1945-1954 рр.), їх внутрішня й зовнішня політика. Аграрна реформа. Діяльність правоцентристських урядів. Соціальні й економічні проблеми Півдня Італії. Роль і масштаби державного сектора в італійській економіці. Італійське "економічне диво". Італія й план Маршалла. Вступ Італії в НАТО. Участь Італії в європейському інтеграційному процесі. Особливе становище Італії в ЄЕС. Еволюція політичної тактики ХДП – від центризму до лівоцентризму. Лівоцентристські кабінети 1962 – 1968 рр. Ріст розбіжностей між комуністами й соціалістами. Нова стратегія ІКП. Розмах страйкової боротьби. Провал тактики "лівого центризму".

Іспанія. Політичне, соціально-економічне й міжнародне становище Іспанії після війни. Іспанське питання в ООН. Міжнародна ізоляція країни. Конституційний закон "Хартія іспанців". "Закон про спадкоємність". Специфіка політичного і соціально-економічного розвитку Іспанії при франкістському режимі. Автаркія й корпоративізм. Державне підприємництво. "Вертикальні профспілки". Соціальна політика франкістів. Формування антифранкістських політичних рухів і угруповань, їхні характерні риси й особливості, програмні установки, соціальна база.

Політична й суспільна еволюція франкізму в 1960-х рр. Вихід Іспанії з міжнародної ізоляції. Форсування індустріалізації. Ріст опозиційного руху в країні. "Лібералізація режиму". Формування антифранкістських політичних рухів і угруповань (християнські демократи, монархісти, соціалісти, комуністи й ін.), їхні характерні риси й особливості, програмні установки, соціальна база.

ТЕМА 9. Держави Центрально-Східної Європи в 1945 – початку 1960-х рр.

Польща. Специфіка режиму „народної демократії” в Польщі та головні причини його занепаду. Політичний розвиток Польщі наприкінці 1940 – середини 1950-х років. Становлення радянської моделі політичної системи та специфіка побудови „фундаменту соціалізму” в Польщі. Репресії. Конституція Польської Народної Республіки (ПНР) 1952 р. Соціально-політична криза

середини 1950-х років. Масові виступи протесту в 1956 р. Жовтневий пленум ЦК ПОРП (1956 р.) та його рішення. Політичні перетворення в Польщі в другій половині 1950 – 1960-і роки. Регрес у політиці та соціальна нестабільність. Виступи інтелігенції та робітників у 1968 р. Соціально-економічний розвиток Польщі в другій половині 1940 – 1960-х рр. Оформлення командно-розподільної системи в першій половині 50-х років ХХ ст. Масові виступи протесту в 1956 р. Жовтневий пленум ЦК ПОРП (1956 р.) та його рішення. Політичні перетворення в Польщі в другій половині 1950 – 1960-і роки. Регрес у політиці та соціальна нестабільність. Виступи інтелігенції та робітників у 1968 р.

Чехословацьчина. Обставини утворення Національного фронту чехів і словаків, його діяльність в перші повоєнні роки та політична боротьба в 1945 – 1947 рр. у Чехословацьчині навколо визначення шляхів майбутнього розвитку держави. Наростання політичної кризи в Чехословацьчині на рубежі 1947 – 1948 рр. Лютневий державний переворот та його наслідки для суспільно-політичного життя країни.

Діяльність коаліційного уряду К. Готвальда. План Маршалла і ЧСР. Загострення політичної боротьби. Лютнева криза 1948 р. Перебудова політичної системи. Відставка Е. Бенеша. Узурпація влади компартією та початок „соціалістичного будівництва”. Масові репресії. З'їзд письменників 1956 р. Симптоми суспільно-політичної кризи. Конституція ЧСР 1960 р. Економічний розвиток соціалістичної Чехословацьчини. Перехід до планового ведення господарства. Допомога в індустріалізації країнам радянського блоку. Проблема вирівнювання рівнів економічного розвитку Чехії і Словацьчини.

„Працька весна” 1968 року. "Програма дій" КПЧ. "Маніфест 2000 слів". Військова інтервенція 1968 р. Московський протокол. Реакція чехів і словаків на окупацію ЧСР військами ОВД. Активізація чесько-словацьких суперечок. Перетворення ЧСР у федеративну державу чехів і словаків. Історичне значення подій 1968 р. в Чехословацьчині для всіх країн Центрально-Східної Європи.

Угорщина. Період "народної демократії" (1944-1947 рр.). Особливості соціалістичного будівництва наприкінці 1940-х – 1953 рр. Спроби соціалістичного оновлення та демократизації суспільного життя (1953-1955 рр.). Поглиблення кризи та крах ракошизму (березень 1955 – жовтень 1956 рр.). Народна революція 1956 р. та її наслідки. Епоха «реального соціалізму» Я.Кадара.

Румунія. Період "народної демократії" (1944-1947 рр.). Ліквідація монархії та створення Румунської Народної Республіки. Утворення РРП (Румунської робітничої партії) та її місце і роль у політичному житті країни. Особливості соціалістичного будівництва. Наростання негативних тенденцій у внутрішньому житті країни на початку 1950-х років. Специфіка післясталінського періоду в історії Румунії. Курс на "румунський шлях до соціалізму". Прихід до влади Н. Чаушеску. «Бухарестська весна». Фронда Н. Чаушеску

ТЕМА 10. США в 1945 – 1960-х рр.

Політичне, соціально-економічне та міжнародне становище США після війни. Основні проблеми реконверсії. Програма реформ Г. Трумена. Солдатський білль про права. Програма житлового будівництва. Закон Тафта-Хартлі. Посилення політичної реакції в країні в другій половині 1940-х років. Створення Комісії з розслідування "антиамериканської діяльності". Судові процеси проти компартії США. Зовнішньополітичний курс адміністрації Г. Трумена. Доктрина "стримування". План Маршалла. Посилення конфронтації зі СРСР.

Вибори 1952 р. і прихід до влади республіканців. Президентство Д. Ейзенхауера. Рух за цивільні права. Мартін Лютер Кінг. Маккартизм. Зовнішньополітична діяльність Д. Ейзенхауера. США й війна в Кореї. Участь США в створенні нових військових блоків. Виступи демократичної громадськості проти політичної реакції. Загальна характеристика культурного розвитку США. Кіно, музика, театр, образотворче мистецтво, література. Контркультура: рух хіпі та сексуальна революція. Формування споживацького суспільства та масова культура.

Вибори 1960 р. Неоліберальна програма "нових рубежів" Д. Кеннеді. Демократична партія у влади: Д. Кеннеді (1960 – 1963 рр.), Л. Джонсон (1963 – 1968 рр.). Соціально-економічні реформи демократів. Заходи для стимулювання економічного росту. Політика державного регулювання трудових відносин. Прийняття законів про расову десегрегацію. Реформа освіти. Програма "боротьби з бідністю". Заходи в сфері соціального забезпечення.

Зовнішньополітичний курс демократичної партії в 1960-ті рр. Доктрина "гнучкого реагування" Д. Кеннеді. Програми "Союзу заради прогресу". Утворення "Корпуса миру". Карибська криза 1962 р. Інтервенція США у В'єтнам.

ТЕМА 11. Держави Латинської Америки в 1945 – початку 1960-х рр.

Бразилія. Формування нової партійно-політичної системи в Бразилії. Конституція 1946 р. Президентські вибори 1950 р. в Бразилії та повернення Ж.Варгаса до влади (1950-1954 рр.). Внутрішня і зовнішня політика Ж.Варгаса. Серпнева криза 1954 р. Внутрішня і зовнішня політика президента Бразилії Ж.Кубічека (1956-1961 рр.).

Куба. Політичне, соціально-економічне та міжнародне становище Куби після війни. Державний переворот 1952 р. та встановлення диктатури Ф.Батисти (1952-1959 рр.). "Штурм" казарм Монкада в липні 1953 р. Фідель Кастро Рус. Підготовка, початок та перемога революції 1956-1959 рр. Становлення Фіделістського режиму. Перший етап революційних перетворень. Особливості реформування сільського господарства. Специфіка політичних перетворень. Створення Комуністичної партії Куби. Наростання американо-кубинських протиріч та їх наслідки. Карибська (ракетна) криза 1962 р. Проголошення побудови соціалістичного суспільства.

Мексика. Період "стабільного розвитку" Мексики. Реорганізація національної економіки. Зрушення у сільському господарстві. Ідея "перманентної мексиканської революції". Роль ІРП (Інституційно-революційної партії) у політичному житті країни. Президентство Г.Діаса (1964 – 1970 рр.).

Чилі. Політичний та соціально-економічний розвиток Чилі після другої світової війни. Демократичний альянс 1946 р. і його перемога на президентських виборах. Програма й діяльність коаліційного уряду альянсу (1946-1947 рр.). Розрив президента Г.Відели з комуністами й кінець альянсу. Політика нового уряду Г.Відели. Робочий рух і ліві сили наприкінці 1940-х початку 1950-х рр. Виборча кампанія 1952 р. і перемога К.Ібаньєса, його внутрішня й зовнішня політика. Посилення робочого руху. Процес зімкнення лівих сил і створення Фронту народної дії (ФНД). Виборча кампанія 1958 р. Політика уряду Х.Алессандрі. Християнсько-демократична партія (ХДП) і Фронт народної дії (ФНД) у політичному житті республіки. Християнсько-демократична партія Е.Фрея. «Революція в умовах свободи». Спроба військового перевороту 1969 р.

ТЕМА 12. Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки.

Соціальні наслідки Першої світової війни для населення країн Європи та Америки. Демографічні зміни, міграційні процеси, урбанізація. Рівень життя, структура споживання, умови праці та побуту в 1920-х роках. Житлові умови, харчування, охорона здоров'я та соціальне забезпечення. Роль жінки у повсякденному житті: емансипація, зміни сімейних і гендерних моделей.

Загальні тенденції культурного розвитку Європи та Америки у 1920 – 1930-х роках. Масова культура та її вплив на повсякденне життя (кінематограф, радіо, преса). Мистецькі напрями і течії міжвоєнного часу (модернізм, авангард, реалізм). Освіта, наука та інтелектуальне життя в умовах соціальних і політичних змін. Ідеологізація культури в умовах тоталітарних і авторитарних режимів. Повсякденне життя в умовах світової економічної кризи 1929 – 1933 рр. Вплив Великої депресії на рівень життя населення Європи та США. Безробіття, бідність, соціальні програми підтримки населення. Зміни у трудовій культурі, споживчих практиках і суспільних настроях. Культурні реакції на кризу: література, кінематограф, публіцистика.

Трансформація повсякденного життя цивільного населення в умовах війни. Життя в тилу: мобілізація економіки, карткова система, пропаганда. Повсякдення на окупованих територіях і в еміграції. Культура і мистецтво в умовах воєнного часу. Вплив війни на соціальну психологію та систему цінностей.

Соціально-економічні умови життя після Другої світової війни. Повоєнна відбудова, «держава загального добробуту» та соціальні реформи. Житлове будівництво, розвиток міської інфраструктури, побутові технології. Зміни у сімейних моделях і соціальних ролях.

Культура та масове суспільство 1950–1960-х років. Формування масового споживчого суспільства в Європі та США. Молодіжна культура, субкультури та поколіннєвий конфлікт. Роль телебачення, музики та кіно у формуванні повсякденних практик. Основні напрями літератури й мистецтва повоєнного часу. Культурні процеси як відображення соціальних і політичних змін доби «холодної війни».

Семестр 8.

Модуль 1.

ТЕМА 1. Міжнародні відносини в 1970 – початку 1990-х рр.: від розрядки до завершення «холодної війни».

Міжнародна ситуація на початку 1970-х років. Зміна балансу сил у світі наприкінці 1960-х – на початку 1970-х рр. Ядерний паритет і фактор взаємного гарантованого знищення. Роль США та СРСР у міжнародних відносинах. Сутність і цілі політики розрядки. Радянсько-американські переговори та договори з обмеження стратегічних озброєнь (ОСВ-1, ПРО). Європейський вимір розрядки: Німецьке питання та «східна політика» ФРН. Нарada з безпеки і співробітництва в Європі та Гельсінський заключний акт (1975 р.). Розвиток економічного, наукового й культурного співробітництва між країнами різних блоків.

Регіональні конфлікти 1970-х років і їхній вплив на міжнародні відносини. Введення радянських військ в Афганістан і міжнародна реакція. Загострення радянсько-американських відносин наприкінці 1970-х – на початку 1980-х рр. Політика США за адміністрації Р. Рейгана. Гонка озброєнь і стратегічна оборонна ініціатива США. Загроза ядерної війни та антиядерний рух. Зміни у зовнішній політиці провідних держав на початку 1980-х рр. Роль міжнародних організацій у зниженні міжнародної напруженості.

Прихід до влади М. Горбачова і зміна зовнішньополітичного курсу СРСР. Концепція «нового політичного мислення» у міжнародних відносинах. Радянсько-американські домовленості другої половини 1980-х років (ДРСМД, СНВ). Виведення радянських військ з Афганістану. Роль особистої дипломатії у нормалізації міжнародних відносин. Події 1989 р. у країнах Центрально-Східної Європи. Об'єднання Німеччини та його міжнародне значення. Розпад СРСР і завершення біполярної системи. Формування нової системи міжнародних відносин на початку 1990-х рр. Значення досвіду «холодної війни» для сучасної міжнародної політики.

ТЕМА 2. Провідні держави Європи в 1970 – початку 1990-х рр.

Великобританія. Провал лейбористів на виборах 1970 р. Консервативний кабінет Е. Хіта (1970 – 1974 рр.). Різке загострення соціальних протиріч у країні. Боротьба гірників. Закон "Про відносини в промисловості". Зміна зовнішньополітичної стратегії Англії в ЄЕС. Загальний страйк гірників і позачергові вибори в лютому 1974 р. Поразка консерваторів. Лейбористські кабінети Г. Вільсона (1974 – 1976 рр.) і Д. Каллагена (1976 – 1979 рр.). Врегулювання конфлікту з гірниками. Економічна криза середини 1970-х рр. та її наслідки. Внутрішня боротьба усередині лейбористської партії, назрівання розколу. Зміна керівництва в партії консерваторів.

Парламентські вибори 1979 р. М. Тетчер та її "неоконсервативна" програма. Внутрішня й зовнішня політика М. Тетчер (1979 – 1990 рр.). Нова економічна стратегія. Скорочення державного регулювання економіки. Приватизація. Соціальні реформи. Профспілкові закони. Загальний страйк гірняків в 1974 – 1975 рр. Криза традиційного тред-юніонізму. Фракційна боротьба в лейбористській партії з питань відновлення програмних установок. Розкол лейбористської партії в 1981 р. Зовнішня політика кабінетів М. Тетчер. Англо-американська співпраця. Фолклендська війна. Європейська політика. Спроби врегулювання ірландської проблеми. Наростання опозиції політиці М. Тетчер усередині консервативної партії й у країні. Відставка М. Тетчер в 1990 р. Підсумки її правління.

Франція. Франція після Де Голля. Особливості соціально-економічного й політичного розвитку країни в 1970-ті рр. Президентство Ж. Помпіду (1969 – 1974 рр.) Криза традиційного голлізма. Складання біполярної партійної системи. Жискар Д'Естен і "незалежні республіканці". Утворення союзу лівих партій, вироблення спільної Програми уряду народної єдності. Створення партії "нового голлізма" – Об'єднання в підтримку республіки (ОПР). Президентство Жискар Д'Естена (1974-1981 рр.). Економічна криза 1974 р. та її наслідки для Франції. Розпад союзу лівих сил. Утворення Союзу за французьку демократію (СФД). Занепад біполярної політичної системи.

Президентські й парламентські вибори 1981 р. Перемога Ф. Міттерана й лівих сил. Перше президентство Ф. Міттерана (1981 – 1988 рр.). Уряди лівих сил при владі (1981 – 1986 рр.). Реформи в соціально-економічній сфері. Націоналізація та її результати. Труднощі в реформаторській діяльності. Перехід до політики "твердої економії". Проект створення "суспільства змішаної економіки". Парламентські вибори 1986 р. – перемога правоцентристських сил. Посилення Національного фронту. Кабінет Ж. Ширака (1986 –1988 рр.). Політика "співіснування". Неоконсервативні положення в програмі Ж. Ширака. Децентралізація й приватизація державного сектора. Парламентські й президентські вибори 1988 р. Франція на рубежі 1980-1990-х років.

ФРН. Вибори в бундестаг в 1969 р. і утворення кабінету В. Брандта (1969 – 1974 рр.). "Нова східна політика". Московський договір 1970 р. Підписання угод по Західному Берліну. Договори з Польщею й Чехословаччиною. Визнання НДР і вступ обох німецьких держав в ООН. Відставка В. Брандта в 1974 р. Кабінет Г. Шмідта (1974 – 1982 рр.). Економічна криза середини 1970-х рр. та її особливості у ФРН. Ріст розбіжностей в урядовій коаліції. Екологічний рух. Утворення партії "зелених". Вихід партії вільних демократів з коаліції (1982 р.). Вибори в бундестаг в 1983 р. та приход до влади канцлера Г. Коля. "Неоконсервативна програма" Г. Коля. Спеціальна політика. Розвиток економіки ФРН в 1980-ті рр. Зовнішньополітичний курс ФРН в 1980-ті рр. «Особливі взаємини» з в НДР.

Економічні, політичні й міжнародні аспекти об'єднання двох німецьких держав. "Програма з 10 пунктів" по об'єднанню Німеччини Г. Коля. Трансформація політичних партій НДР. Міжнародні переговори про об'єднання Німеччини по формулі 2+4. Останні вибори в НДР у березні 1990 р. Перемога "Альянсу за Німеччину". Підписання договору про економічний, валютний і соціальний союз двох держав у липні 1990 р. Юридичне оформлення об'єднання (серпень 1990 р.). Договір про добросусідство й співробітництво між СРСР і Німеччиною у вересні 1990 р. Ратифікація договору про об'єднання бундестагом.

Італія. Загострення політичної ситуації в країні в 1970-х рр. Початок кризи ХДП. Політична нестабільність. Ріст політичного екстремізму й тероризму. "Червоні бригади". Нова стратегічна лінія ІКП – "історичний компроміс", причини її невдачі. Спроби створення уряду "демократичної солідарності" та його програма. Убивство лідера ХДП Альдо Моро в 1978 р. Дострокові вибори в парламент в 1979 р. і зрушення італійського електорату у бік "помірного центрizmu". Провал коаліції демократичної єдності. Проблема "некерваності" країни. Зростання ролі дрібних проміжних партій.

Економічні негаразди початку 1980-х рр. Зростання ролі тіньової економіки в народному господарстві. Збільшення розриву в рівнях розвитку Півночі й Півдня країни. Загострення політичної боротьби в Італії в 1980-х рр. Переродження політичних партій та зміцнення їхніх

зв'язків з мафією. Криза ХДП. Розгул корупції. Численні урядові кризи. Політичні скандали початку 1990-х рр. Операція "Чисті руки". Судові процеси над державними злочинцями. Криза системи традиційних партій. Зміни в економічній стратегії правлячих кіл у другій половині 1980-х рр. Технологічна перебудова італійської економіки, активізація інвестиційної діяльності.

Іспанія. Політична криза франкізму в першій половині 1970-х рр. Утворення Демократичної хунти. Підйом робочого руху. Легальне визнання страйків. Смерть Франко в 1975 р. і реставрація інституту монархії. Роль короля Хуана Карлоса у розвитку демократичних процесів у країні. Особливості переходу від авторитарної диктатури до демократії. Парламентські вибори 1977 р. Конституція 1978 р. Уряд А. Суареса (1976 – 1982 р.) Політичні реформи в другій половині 1970-х рр. "Пакт Монклоа" і його значення для політичної стабілізації в країні. "Три консенсуси" на шляху до демократії. Спроба державного перевороту в 1981 р.

Вибори 1982 р., перемога Іспанської соціалістичної робочої партії (ІСРП). Кабінет Ф. Гонсалеса і його "Програма змін". Розбіжності й розкол в іспанській комуністичній партії та втрата нею політичного впливу. Соціалісти при владі (1982 – 1996 рр.). Технологічна перебудова іспанської економіки. Зміцнення демократичних інститутів. Військова реформа. Національно-регіональні проблеми (Каталонія, Басконія). Соціальна політика ІСРП. Вступ Іспанії в НАТО в 1981 р. і Європейський союз (1986 р.). Зміна в співвідношенні політичних сил в країні на рубежі 80 – 90-х рр. ХХ ст.

ТЕМА 3. Держави Центрально-Східної Європи в 1970 – початку 1990-х рр.

Польща. Політичне та соціально-економічне становище Польщі в 1970-х роках. Виступи інтелігенції та робітників у 1970-1971 рр. Правління Е. Герека. Економічні експерименти Е. Герека. Влада і суспільство в кризові моменти. Оформлення організованої опозиції. Хельсинська угода і внутрішньополітичне життя в Польщі. Кризовий вибух 1980 р. Створення "Солидарності" і боротьба за владу в 1980-1981 р. Запровадження воєнного стану. Реформи 1980-х років. "Круглий стіл" 1989 р. та його рішення. Демонтаж державно-політичного устрою держави. „План Бальцеровича”.

Чехословаччина. „Політика нормалізації”. Г. Гусак та курс на "реальний соціалізм". Діяльність опозиції в Чехословаччині та в еміграції. Хартія-77. Репресії проти дисидентів. Рух за права людини. Загострення кризових явищ у чехословацькому суспільстві в другій половині 1980-х рр. „Псевдоперебудова” кінця 1980-х рр. (М. Якеш). Оксамитова революція 1989 р. Громадянський форум. Громадськість проти насилля. В. Гавел. Початок демократизації держави.

Угорщина. Епоха «реального соціалізму» Я.Кадара. Угорські реформи 1970-х років. Зміни у суспільно-політичному житті. Система побічного економічного регулювання. Специфіка реформ у сільському господарстві. Наростання кризових явищ в економіці та суспільно-політичному житті. Революція 1989 – 1990-х років. Угорський демократичний форум. Переговори за «круглим столом» та їх результати. Конституція 1989 р. Початок процесу демократизації угорського суспільства та перехід до ринкової економіки. Зміна зовнішньополітичних пріоритетів.

Румунія. Фронда Н.Чаушеску. Формування культу особи. «Династичний соціалізм». «Стратегічна економічна лінія». Соціальний і економічний занепад 1980-х років. Боротьба з дисидентами. Народна революція 1989 р. Події в Тімішоарі. Збройні сутички. «План М». Рішення військового трибуналу. Розстріл подружжя Н. і Є.Чаушеску. Фронт національного порятунку. Демократизація суспільно-політичного життя на початку 1990-х років. І.Ілієску.

ТЕМА 4. США в 1970 – початку 1990 рр.

Вибори 1968 р. і прихід до влади республіканців. Президентство Р. Ніксона (1968 – 1974 рр.). "Нова економічна політика". Реформа системи соціального забезпечення. Девальвація долара. Зовнішньополітичний курс Р. Ніксона. "Мир на основі зрілого партнерства". "Уотергейтська криза" та відставка Р. Ніксона. Економічна криза середини 1970-х рр. та її

наслідки для американської економіки. Правління Д. Форда. Президент Д. Картер (1976 – 1980 рр.) і його реформування господарського механізму країни. Провал урядової енергетичної програми. Криза демократичної партії.

"Неоконсервативна" програма Р. Рейгана, причини її популярності. Перемога республіканської партії на виборах 1980 р. Президентство Р. Рейгана (1980 – 1988 рр.). "Рейганоміка" та її сутність. Зовнішньополітичний курс адміністрації Р. Рейгана. «Жорсткий курс» США проти СРСР. Перемога республіканця Д. Буша (старшого) на виборах 1988 р. Погіршення економічної кон'юнктури в країні. Зовнішньополітична стратегія Д. Буша (старшого). Війна в Перській затоці. Доктрина "нового атлантизму".

ТЕМА 5. Держави Латинської Америки в 1970 – початку 1990-х рр.

Бразилія. Нова економічна стратегія – «Бразильська модель». «Лібералізація» військового режиму. Президентські вибори 1985 р. Президентство Ж.Сарнея (1985 – 1989 рр.). «Нова республіка». Конституція 1988 р. Президентські вибори 1989 р. Президентство Ф.Коллора. «Шокова терапія». Політична криза 1992 р. Відставка Ф.Коллора.

Куба. Проголошення побудови соціалістичного суспільства. Конституція 1976 р. «Соціалізм або смерть». Політика «ректифікації».

Мексика. Курс на побудову «суспільної демократії» президента Л.Альвареса (1970 – 1976 рр.). Перехід до політики модернізації уряду Х.Портільйо (1976 – 1982 рр.). Фінансово-економічна криза початку 1980-х років. Політика уряду Мігеля де ла Мадріда (1982 – 1988 рр.). Реформи президента К. Салінаса де Гортарі.

Чилі. Президентство С.Альєнде. Побудова соціалістичного суспільства в Чилі. «Страйк хазяїв». Загострення політичної боротьби в 1972 – 1973 рр. Встановлення правоавторитарного режиму А.Піночета (1973 – 1990 рр.). Нова стратегія економічного розвитку країни. Мілітаризація Чилі. Конституція 1980 р. Соціальна ціна економічної стабілізації. Плебісцит 1988 р. та початок демократичних перетворень.

ТЕМА 6. Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки в 1970 – початку 1990-х рр.

Наслідки науково-технічної революції для повсякденного життя населення. Рівень життя та зміни в структурі споживання у країнах Європи та США. Урбанізація, розвиток передмість і трансформація житлового середовища. Соціальна політика держави загального добробуту. Вплив економічних криз 1970-х років (нафтові шоки) на життя населення. Трансформація сімейних моделей і демографічні процеси. Зміна ролі жінки в суспільстві та розвиток феміністичного руху. Повсякденне життя молоді та міжпоколінні відносини. Освіта, праця й дозвілля населення. Міграційні процеси та мультикультурність.

Масова культура та інформаційне суспільство. Роль телебачення, реклами й засобів масової інформації. Розвиток індустрії розваг і шоу-бізнесу. Поп- і рок-культура, молодіжні субкультури (панки, хіп-хоп, диско, металісти). Споживацька культура та формування «суспільства споживання». Поява персональних комп'ютерів і початок цифрової епохи.

Основні напрями літератури й мистецтва другої половини ХХ ст. (постмодернізм, реалізм, концептуалізм). Кінематограф Європи та США: «нове кіно», Голлівуд, авторський кінематограф. Музичні напрями та їхній соціальний вплив. Архітектура та дизайн повсякденного простору. Мода як соціально-культурний феномен.

Страх ядерної війни та цивільна оборона. Пропаганда й ідеологічний вплив на масову культуру. Порівняння повсякденного життя у країнах Заходу та соціалістичного блоку.

Культурні процеси кінця 1980-х – початку 1990-х рр. Глобалізація культури та міжнародні культурні контакти. Поширення масової інформації та початок глобального інформаційного простору. Відображення соціальних змін у мистецтві та літературі.

Модуль 2.

ТЕМА 7. Міжнародні відносини наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Рецедиви «холодної війни».

Формування нового світового порядку після 1991 р. Поняття «постбіполярний світ» та його основні характеристики. США як домінуюча держава в системі міжнародних відносин 1990-х років. Концепція «однополярного моменту» та її оцінки в історіографії. Роль ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів. Регіональні конфлікти 1990-х рр. (Балкани, Близький Схід, Африка). Розширення НАТО та реакція Російської Федерації. Європейська інтеграція та формування Європейського Союзу. Глобалізація як провідна тенденція світового розвитку.

Тероризм як глобальна загроза міжнародній безпеці. Події 11 вересня 2001 р. та їхній вплив на міжнародні відносини. «Війна з тероризмом» і військові операції США та союзників. Трансформація ролі НАТО у світі. Міжнародне право та проблема його дотримання.

Посилення геополітичного протистояння між Заходом і Росією. Авторитарні тенденції у світовій політиці. Інформаційні війни, пропаганда та кібервійна. Гонка озброєнь і проблема ядерного стримування у ХХІ ст. **Російсько-українська війна в системі міжнародних відносин.** Позиція США, ЄС і НАТО щодо російсько-української війни. Санкційна політика як інструмент міжнародного тиску. Вплив війни на систему міжнародної безпеки та світовий порядок.

Криза західноцентричної моделі світового розвитку. Пошук нової моделі глобального управління. Глобальні проблеми сучасності (екологія, пандемії, міграція). Міжнародна співпраця та конфлікти в умовах глобальних криз.

ТЕМА 8. Провідні держави Європи в 1990 – 2020-х рр.

Великобританія. Парламентські вибори 1992 р. і нова перемога консерваторів. Кабінет Д. Мейджора (1992 – 1997 р.) Продовження економічних реформ. Соціальна політика. Нові спроби вирішити проблему Ольстера. Англія й Маастрихтський договір – труднощі ратифікації.

Нова розстановка політичних сил у країні. Лейбористська партія в пошуках нової стратегії. "Нові лейбористи" Е. Блера. Вибори 1997 р. та повернення лейбористів до влади. Кабінет Е. Блера. Концепція "третього шляху". Зміни в статуті й програмі лейбористської партії. Відмова Е. Блера від підтримки тред-юніонів. Конституційні реформи. Реформи палати лордів. Нова соціальна політика. Продовження політики "перегулювання" економіки. Ольстерська проблема. Активізація європейської політики Англії. Участь в урегулюванні регіональних конфліктів.

Участь Англії у "війні проти тероризму". Падіння популярності Е. Блера та його відставка. Лейбористський кабінет Г. Брауна. Підготовка реформ. Економічна криза 2008 р. та пошуки шляхів її подолання. Зовнішня політика Г. Брауна. Трансатлантичний альянс. Єврооптимізм.

Великобританія на шляху подолання світової економічної кризи. Парламентські вибори 2010 р. та перемога консервативної партії. Внутрішня та зовнішня політика 75 прем'єр-міністра Д.Кемерона. Brexit та вихід Великої Британії з ЄС. Внутрішня та зовнішня політика консерваторів Т. Мей та Б. Джонсона. Урядування Е.Трасс. Смерть королеви Єлизавети II та коронація Чарльза III. Внутрішня та зовнішня політика прем'єр-міністра Р.Сунака.

Франція. Зміна урядів. Формування кабінету Е. Балладюра (1993 р.) і проблема нового "співіснування". Основні пріоритети зовнішньої політики Франції в період президентства Ф. Міттерана. Проблема єдиної Європи ("від Атлантики до Уралу"). Франція й США. Президентські вибори 1995 р. і перемога Ж. Ширака. Програма ліберальних реформ і труднощі з її реалізацією. Спроба переходу до режиму "твердої економії". Внутрішньополітична боротьба у Франції із приводу реформи соціального страхування. Достроковий розпуск Національних зборів в 1997 р. Перемога на виборах лівих сил. Кабінет Л. Жоспена – коаліція соціалістів, комуністів і "зелених". Імміграційна політика. Програма подальшої приватизації. Регулювання ринку праці. Друге президентство Ж. Ширака (2002 – 2007 рр.) Створення та діяльність коаліції – Союз за

президентську більшість. Референдум 2005 р. Наростання соціальної нестабільності. Масові безпорядки 2005 і 2006 рр. Зростання впливу соціалістів. Зовнішня політика Ж. Ширака. Поновлення Францією випробування ядерної зброї. Участь в урегулюванні регіональних конфліктів у Європі. Франція і світова "війна проти тероризму".

Президентські вибори 2007 р. і перемога Н. Саркозі. Парламентські вибори 2007 р. і перемога пропрезидентської партії. Масові маніфестації і страйки 2007 р. Реформа конституції 1958 р. Економічна криза 2008 р. та початок курсу на зниження соціальних видатків. Участь в урегулюванні регіональних конфліктів у Європі. Повернення до військових структур НАТО.

Президентські вибори 2012 р. та перемога лідера Соціалістичної партії Ф.Олланда. Внутрішня та зовнішня політика президента Ф.Олланда. Президентські вибори 2017 р. та перемога лідера партії «Вперед, республіко!» Е. Макрона. Внутрішня та зовнішня політика президента Е.Макрона. Реформа ринку праці. Рух «Жовтих жакетів» 2018 р. Вибори 2022 р. та другий термін президентства Е. Макрона.

Німеччина. Уряд Г. Коля (1990 – 1998 рр.). Структурна перебудова промисловості "східних земель". Труднощі переходу до ринкової економіки. Приватизація та її особливості на сході Німеччини. "Пакт солідарності". Проблема виплати фінансових зобов'язань і боргів колишньої НДР.

Перемога СДПН на виборах у бундестаг в 1998 р. "Рожево-зелена" коаліція Г. Шредера. Програма «Оновлена Німеччина»: вирішення соціальних проблем, підвищення зарплати, податкова реформа, перебудова системи охорони здоров'я, подвійне громадянство для іммігрантів, програма економії державних витрат. Парламентські вибори 2002 р. Програма ліберальних реформ СДПН «Програма 2010». Відставка Г. Шредера з посади голови СДПН у 2004 р. Дострокові парламентські вибори 2005 р. Переговори про створення «великої коаліції» ХДС/ХСС і СДПН.

А. Меркель – перша жінка канцлер Німеччини. Програма з восьми пунктів 2006 р. Реформування федеративної системи. Боротьба з бюрократизмом. Нова енергетична політика. Реформа системи охорони здоров'я. Економічна криза 2008 р. та пошуки шляхів її подолання: успіхи і прорахунки. Парламентські вибори 2009 р. та формування коаліцій ХДС/ХСС та вільними демократами. Внутрішня та зовнішня політика А.Меркель. Участь в урегулюванні регіональних конфліктів у Європі та світі. Місце і роль ФРН в ЄС та НАТО.

Друга велика коаліція на чолі з А. Меркель, її здобутки та прорахунки. Зовнішня політика А. Меркель. Запровадження санкцій проти росії та Мінські угоди. Парламентські вибори 2021 р. Внутрішня політика федерального канцлера ФРН О. Шольца. Енергетична криза. Рецесія німецької економіки та шляхи її подолання. Зовнішня політика канцлера О. Шольца. Прихід до влади канцлера Ф. Мерца.

Італія. Причини краху Першої республіки. Реформа виборчої системи. Парламентські вибори 1994 р. і нова розстановка політичних сил в Італії. Розпад ХДП. Поява нових партій – "Ліга Півночі", "Уперед, Італія!" та ін. Об'єднання партій і угруповань у лівий. Утворення після виборів 1994 р. правого кабінету С. Берлусконі (березень-грудень 1994 р.). Нова низка урядових криз в 1995 р. Парламентські вибори 1996 р. та перемога лівоцентристської коаліції "Оліва". Р. Проді. «Управління Італією: Маніфест реалізації змін». Зміни в зовнішній політиці Італії: поступовий перехід від "атлантизму" до "європеїзму".

Парламентські вибори 2001 р. та перемога блоку С. Берлусконі «Вперед, Італіє!». Програма реформ неоконсервативного спрямування. Загальнонаціональний страйк 2002 р. Розширення участі Італії в Європейському союзі. Італія та глобальна "війна проти тероризму". Вибори до палати депутатів 2006 р. та перемогла лівоцентристської опозиції на чолі з Р. Проді. Урядові кризи 2007 і 2008 рр.: причини та наслідки. Позачергові вибори 2008 р. та перемога нової партії С. Берлусконі «Народ свободи» та її союзників по правоцентристській коаліції. Світова економічна криза 2008 р. Заходи уряду С. Берлусконі по боротьбі з наслідками кризи. Політичні скандали довкола особи С. Берлусконі в 2009 і 2010 рр. Відставка С. Берлусконі. Головні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку Італії в 2012 – 2020 рр.

Внутрішня та зовнішня політика прем'єр-міністра М. Монті. Груднева політична криза 2012 р. та її наслідки. Італія за урядування Е. Летта. Внутрішня та зовнішня політика прем'єр-міністра М. Ренці. Референдум про парламентську реформу. Уряд П. Джентілоні (2016 – 2018 рр.). Діяльність прем'єр-міністра Д. Конте. Внутрішня та зовнішня політика голови Ради міністрів Італії М. Драгш (2021 – 2022 рр.). Прихід до влади уряду Д. Мелоні.

Іспанія. Дострокові парламентські вибори 1993 р. та завершення безроздільного домінування ІСРП. Посилення Народної партії (партії "цивілізованих правих"). Х. М. Аснар. Спроба створити коаліцію лівих сил ("Об'єднані ліві"). Парламентські вибори в 1996 р. Поразка соціалістів. Криза й розпад "Об'єднаних лівих". Формування кабінету М. Аснара (Народна партія). Підйом промислового розвитку Іспанії в другій половині 1990-х рр. Структурна перебудова економіки. Розробка основних напрямків бюджетної політики. Скорочення державних витрат. Проблема басків. Терористичні дії націоналістичної організації басків.

Парламентські вибори 2000 р. Нова перемога Народної партії. Відставка Ф. Гонсалеса з поста лідера ІСРП. «Новий консерватизм» Х. М. Аснара. «Модернізація Іспанії»: реформа системи оподаткування, створення професійної армії, скорочення держапарату, боротьба з корупцією й баскським сепаратизмом і тероризмом. Вибори 2004 р. та поразка Народної партії. Відставка Х. М. Аснара. Прихід до влади Соціалістичної партії на чолі з Х. Л. Р. Сапатеро. Соціально-правова революція. Теракт у Мадриді 11 березня 2004 р. Закон про легалізацію одностатевих шлюбів із правом всиновлення дітей і спадкування майна. Виведення іспанських військ з Іраку. Дострокові парламентські вибори 2011 р. та перемога Народної партії. Внутрішня та зовнішня політика М.Рахи. Головні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку Іспанії в 2012 – 2018 рр. Каталонська криза 2017 – 2018 рр. та шляхи її вирішення. Діяльність уряду Педро Санчеса. Позачергові парламентські вибори 2023 р. Перемога Народної партії.

ТЕМА 9. Держави Центрально-Східної Європи в 1990 – 2020-х рр.

Польща. Л. Валенса – перший президент посткомуністичної Польщі. Формування парламентської системи правління. Мала конституція 1992 р. Становлення та розвиток ринкової економіки. Діяльність О. Кваснєвського на посаді президента Республіки Польща (1995 – 2005 рр.). Конституція 1997 р. Парламентські вибори 2005 р. Внутрішня та зовнішня політика уряду Я.Качинського. Президентські вибори 2005 р. Л.Качинський. Парламентські вибори 2007 р. Діяльність уряду Д.Туска. Загибель у авіакатастрофі в квітні 2010 р. президента Л.Качинського і частини польської політичної й військової еліти. Дострокові президентські вибори 2010 р. та перемога Б.Коморовського. Президентські вибори 2015 та 2020 рр. А.Дуда. Специфіка політичного розвитку Польщі в 2015 – 2024 рр.

Чехословацьчина. Політичні та економічні реформи початку 1990-х рр. Наростання чесько-словацьких протиріч на початку 90-х років ХХ ст. Діяльність В.Меч'яра. Розпад ЧСФР.

Чехія. Політичний курс президента Чехії В. Гавела та прем'єр-міністра В. Клауса в 1993 – 1996 рр. Парламентські вибори 1996 р. і 1998 р. Діяльність уряду М. Земана. Парламентські вибори 2002 р. та прихід до влади уряду соціал-демократа В. Спидли. Обрання В. Клауса президентом Чеської Республіки у лютому 2003 р. Діяльність урядів С.Гросса та І.Пароубека. Парламентські вибори 2006 р. та перемога Громадянської демократичної партії. Діяльність уряду М.Тополанека. Президентські вибори 2008 р. та перемога В.Клауса. Падіння в березні 2009 р. уряду М.Тополанека та формування в квітні 2009 р. перехідного уряду на чолі з Я.Фішером. Парламентські вибори 2010 р. Формування та діяльність уряду П.Нечаса. Президентські вибори 2013 та 2018 рр. М.Земан. Президентські вибори 2023 р. П.Павел.

Інтеграція Чехії до західноєвропейських структур. Чесько-німецька співпраця. Вхідження Чехії до НАТО та Євросоюзу.

Словацьчина. Словацької республіки та її міжнародне визнання. Президентські вибори 1993 р. М. Ковач. Парламентські вибори 1994 р. Діяльність уряду В. Меч'яра. „Велика приватизація”. Суспільно-політичне життя в другій половині 1990-х років. Протистояння виконавчої і законодавчої гілок влади. Повільні темпи економічного розвитку країни в першій половині 1990-

х років: причини та наслідки. Парламентські вибори 1998 р. і 2002 р. Діяльність коаліційного уряду М. Дзуринди. Президентські вибори 1999 р. та 2004 р. Р. Шустер. І. Гашпарович. Парламентські вибори 2006 р. Діяльність уряду Р.Фіцо. Два тури (березень і квітень) президентських виборів 2009 р. та перемога І.Гашпаровича. Парламентські вибори 2010 р. Формування та діяльність уряду І.Радічової. Президентські вибори 2014 р. А.Кіска. Особливості політичного розвитку Словаччини за урядування Р.Фіцо. Березнева криза 2018 року та відставка Р.Фіцо. Уряд П.Пеллегріні. Президентські вибори 2019 р. З. Чапутова.

Міжнародне становище і зовнішня політика. Інтеграція Словацької республік в ЄС (травень 2004 р.) і НАТО (березень 2004 р.). Участь Словаччини у регіональних організаціях.

Угорщина. Демократизація суспільно-політичного життя на початку 1990-х років. Парламентські вибори 1990 р. Й.Анталл. А.Гьонц. Економічні реформи. Парламентські вибори 1994 р. Д.Хорн. Парламентські вибори 1998 р. В.Орбан. Парламентські вибори 2002 р. П.Медд'еші. Вступ Угорщини до НАТО та ЄС. Парламентські вибори 2010 р. Перемога ФІДЕС. Внутрішня та зовнішня політика урядів В.Орбана. Президентські вибори 2022 р. К.Новак.

Румунія. Демократизація суспільно-політичного життя на початку 1990-х років. І.Лієску. Економічні реформи. Страйк шахтарів 1992 р. Уряд Т.Столожана. Загострення політичної боротьби та розкол ФНП. Вибори 1992 р. Н.Векер. Президентські та парламентські вибори 1996 р. Початок боротьби «із залишками комунізму». Прискорена вестернізація країни. Вибори 2000 р. Вступ Румунії до НАТО та ЄС. Президентські вибори 2014 р. та 2019 р. К.Йоганніс. Внутрішня політика урядів Л.Орбана, Н.Чуке, Ф.Кицу.

ТЕМА 10. США в 1990 – 2020-х рр.

США в умовах розпаду СРСР. Монополюсний світ. Вибори 1992 р. і повернення до влади демократів. Президент Б. Клінтон (1992 – 2000 рр.). Реформи в сфері освіти й охорони здоров'я. Збільшення випуску й експорту наукомісткої продукції. Скорочення безробіття. Зовнішньополітичний курс Б. Клінтона. Пошук нових орієнтирів і цілей зовнішньої політики. Воєнні операції "Грім у пустелі" (1997 р.) і "Лисиця в пустелі" (1998 р.). Участь США в миротворчих операціях на Балканах. США та її європейські союзники.

Вибори 2000 р. і перемога республіканців. Президент Дж. Буш (молодший) (2000 – 2008 рр.). Реформи в сфері охорони здоров'я, освіти та соціального забезпечення. Теракти 11 вересня 2001 р. Нова «Стратегія національної безпеки США» та початок глобальної "війни проти тероризму". Військова кампанія США в Афганістані та Іраку. Світова економічна криза.

Президентські вибори 2008 р. та 2012 р. Президент Б. Обама. Заходи президента по стимулюванню американської економіки. Антикризисний план. Інвестиції у сферу охорони здоров'я, енергетики та освіти. Зовнішня політика адміністрації Б. Обами.

Внутрішня політика президента Д. Трампа. США в умовах пандемії COVID-19. Штурм Капітолія в 2021 р. Зовнішньополітичний курс Д. Трампа «Америка насамперед». Принцип ізоляціонізму та протекціонізму. Розслідування російських зв'язків Д.Трампа.

Внутрішня та зовнішня політика президента США Д. Байден. Стимулювання економіки. Боротьба з расизмом та зміною кліматом. Багатосторонність зовнішньої політики Д. Байдена. Підтримка США України у війні з Росією. Президентські вибори 2024 р. Перемога Д. Трампа.

ТЕМА 11. Держави Латиської Америки в 1990 – 2020-х рр.

Бразилія. Президентські вибори 1993 р. Внутрішня та зовнішня політика президента Ф.Е. Кардозу. Курс на стабілізацію економіки. Бразилія за президентства Л.І. Лули да Сільви. Президент Д. Русеф та причини загострення політичної боротьби в державі. Імпічмент 2016 р. Політична діяльність виконувача обов'язків президента М. Темера. Президент Ж. Болсонару та його план проведення реформ. Повернення до влади в 2023 р. Л.І. Лули да Сільви.

Куба. Куба в умовах розпаду соціалістичного табору. Конституційні поправки 1992 р. Економічна криза першої половини 1990-х рр. та початок «особливого періоду в мирний час».

Початок економічних реформ. Активізація діяльності опозиційних груп. Робоча група внутрішнього дисидентства. Зміни у зовнішній політиці Куби. Початок репресій проти дисидентів на початку XXI ст. Відмова Ф. Кастро від влади в 2008 р. Прихід до влади його брата Р. Кастро. Внутрішня та зовнішня політика Р. Кастро. Президент М. Діас-Канель.

Мексика. Внутрішня та зовнішня політика президента К. Салінаса де Гортарі. Угода Мексики з США про введення режиму вільної торгівлі (НАФТА, 1993 р.). Селянське повстання 1994 р. в штаті Чіапас. Внутрішня та зовнішня політика президента Е. Седільо. Прихід до влади президента Вісенте Фокс Кесади в 2001 р. Початок реформ та боротьба з корупцією. Революція кактусів 2006 р. Діяльність президента Ф. Кальдерона. Мексика і світова економічна фінансова криза. Масштабні антикризові реформи. Мексика за президентства Енріке Пенья Ньето та Лопеса Обрадора.

Чилі. Внутрішня та зовнішня політика президента П. Айлвіна. Національні вибори 1993 р. та президентство Е. Фрея. Приєднання Чилі до НАФТА та зростання економіки. «Білий землетрус» 1995 р. Міжнародна криза 1998 р. Президентство Лагоси. Корупційний скандал 2001 р. Внутрішня та зовнішня політика президентки Мішель Бачелет.

ТЕМА 12. Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки в 1990 – 2020-х рр.

Наслідки переходу до постіндустріального та інформаційного суспільства. Глобалізація та її вплив на рівень і стиль життя населення. Зміни у структурі зайнятості: сфера послуг, креативні індустрії, дистанційна праця. Соціальна нерівність, бідність і нові соціальні ризики. Вплив світових економічних криз (2008 р., 2020 р.) на повсякденне життя.

Трансформація інституту сім'ї та моделей співжиття. Гендерні відносини та еволюція уявлень про соціальні ролі. Демографічні процеси: старіння населення, міграція, мобільність. Урбанізація, розвиток мегаполісів і зміни житлового середовища. Повсякденні практики споживання та культури дозвілля.

Цифровізація та інформаційна революція. Поширення персональних комп'ютерів, Інтернету та мобільних технологій. Соціальні мережі та формування цифрової культури. Зміни у спілкуванні, освіті й праці під впливом цифрових технологій. Інформаційна безпека, фейкові новини та медіаграмотність. Вплив штучного інтелекту та автоматизації на повсякденне життя.

Масова культура та культурні індустрії. Розвиток глобальної масової культури та культурної уніфікації. Кінематограф, телебачення та стримінгові платформи. Музична культура: від поп- і рок-музики до електронних жанрів. Мода, реклама та культура брендів. Спорт і масові видовища в культурному просторі.

Основні тенденції сучасного мистецтва (постмодернізм, цифрове мистецтво). Література кінця XX – початку XXI ст.: теми й жанрові зміни. Архітектура та дизайн у глобалізованому світі. Музеї, фестивалі та культурний туризм. Комерціалізація культури та проблема культурної ідентичності.

Розвиток громадянського суспільства в країнах Європи та Америки. Правозахисні, феміністичні, екологічні та молодіжні рухи. Вплив медіа та цифрових платформ на громадянську активність. Культура толерантності та проблеми мультикультуралізму.

Повсякденне життя в умовах глобальних криз. Міграційні кризи та інтеграція мігрантів. Пандемія COVID-19 і зміни повсякденних практик. Психологічні виклики сучасного суспільства. Вплив воєн і міжнародної нестабільності на повсякденне життя.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна а робота	Самостійна робота
7-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Облаштування повоєнного світу. Версальсько-Вашингтонська система.	8	2	2			4
Тема 2. Провідні держави Європи в міжвоєнний період	14	4	4			6
Тема 3. Держави Центрально-Східної Європи між двома світовими війнами.	13	4	4			5
Тема 4. США у 1918 – 1939 рр.	9	2	2			5
Тема 5. Держави Латинської Америки в міжвоєнний період.	8		2			6
Тема 6. Друга світова війна.	8	2	2			4
Разом за модуль	60	14	16			30
Модуль 2						
Тема 7. Облаштування повоєнного світу. Початок «холодної війни» й формування біполярного світу.	8	2	2			4
Тема 8. Провідні держави Європи в 1945 – 1960-х роках.	14	4	4			6
Тема 9. Держави Центрально-Східної Європи в 1945 – 1960-х роках.	13	4	4			5
Тема 10. США в 1945 – 1960-х рр.	10	2	4			4
Тема 11. Держави Латинської Америки в 1945 – 1960-х рр.	8		2			6
Тема 12. Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки	7	2				5
Разом за модуль	60	14	16			30
Разом	120	28	32			60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
8-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Міжнародні відносини в 1970 – початку 1990-х рр.: від розрядки до завершення «холодної війни»	8	2	2			4
Тема 2. Провідні держави Європи в 1970 – початку 1990-х рр.	15	4	6			5
Тема 3. Держави Центрально-Східної Європи в 1970 – початку 1990-х рр.	11	4	2			5
Тема 4. США в 1970 – початку 1990-х рр.	11	2	4			5
Тема 5. Держави Латинської Америки в 1970 – початку 1990-х рр.	8		2			6
Тема 6. Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки в 1970 – початку 1990-х рр.	7	2				5
Разом за модуль	60	14	16			30
Модуль 2						
Тема 7. Міжнародні відносини наприкінці ХХ – на поч. ХХІ ст. Рецедиви «холодної війни».	8	2	2			4
Тема 8. Провідні держави Європи в 1990 – 2020-х рр.	13	4	4			5
Тема 9. Держави Центрально-Східної Європи в 1990 – 2020-х рр.	13	4	4			5
Тема 10. США в 1990 – 2020-х рр.	11	2	4			5
Тема 11. Держави Латинської Америки в 1990 – 2020-х рр.	8		2			6
Тема 12. Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки в 1990 – 2020-х рр.	7	2				5
Разом за модуль	60	14	16			38
Разом	120	28	32			60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна а робота	Самостійна робота	
7-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Облаштування повоєнного світу. Версальсько-Вашингтонська система.	7	1				6
Тема 2. Провідні держави Європи в міжвоєнний період	12	2				10
Тема 3. Держави Центрально-Східної Європи між двома світовими війнами.	12		2			10
Тема 4. США у 1918 – 1939 рр.	9	1				8
Тема 5. Держави Латинської Америки в міжвоєнний період.	10					10
Тема 6. Друга світова війна.	10		2			8
Разом за модуль	60	4	4			52
Модуль 2						
Тема 7. Облаштування повоєнного світу. Початок «холодної війни» й формування біполярного світу.	5	1				4
Тема 8. Провідні держави Європи в 1945 – 1960-х роках.	13	2	1			10
Тема 9. Держави Центрально-Східної Європи в 1945 – 1960-х роках.	12		2			10
Тема 10. США в 1945 – 1960-х рр.	10	1	1			8
Тема 11. Держави Латинської Америки в 1945 – 1960-х рр.	10					10
Тема 12. Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки	10		2			8
Разом за модуль	60	4	6			50
Разом	120	8	10			102

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
8-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Міжнародні відносини в 1970 – початку 1990-х рр.: від розрядки до завершення «холодної війни»	5	1				4
Тема 2. Провідні держави Європи в 1970 – початку 1990-х рр.	13	2	1			10
Тема 3. Держави Центрально-Східної Європи в 1970 – початку 1990-х рр.	12		2			10
Тема 4. США в 1970 – початку 1990-х рр.	10	1	1			8
Тема 5. Держави Латинської Америки в 1970 – початку 1990-х рр.	10		2			8
Тема 6. Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки в 1970 – початку 1990-х рр.	10					10
Разом за модуль	60	4	6			50
Модуль 2						
Тема 7. Міжнародні відносини наприкінці ХХ – на поч. ХХІ ст. Рецедиви «холодної війни».	7	1				6
Тема 8. Провідні держави Європи в 1990 – 2020-х рр.	13	2	1			10
Тема 9. Держави Центрально-Східної Європи в 1990 – 2020-х рр.	12		2			10
Тема 10. США в 1990 – 2020-х рр.	10	1	1			8
Тема 11. Держави Латинської Америки в 1990 – 2020-х рр.	10					10
Тема 12. Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки в 1990 – 2020-х рр.	8					8
Разом за модуль	60	4	4			52
Разом	120	8	10			102

6.3. Теми практичних занять*

Семестр 7

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Облаштування повоєнного світу. Версальсько-Вашингтонська система.	2	
2.	Провідні держави Європи в міжвоєнний період	4	
3.	Держави Центрально-Східної Європи між двома світовими війнами.	4	2
4.	США у 1918 – 1939 рр.	2	
5.	Держави Латинської Америки в міжвоєнний період.	2	
6.	Друга світова війна.	2	2
7.	Облаштування повоєнного світу. Початок «холодної війни» й формування біполярного світу.	2	
8.	Провідні держави Європи в 1945 – 1960-х роках.	4	1
9.	Держави Центрально-Східної Європи в 1945 – 1960-х роках.	4	2
10.	США в 1945 – 1960-х рр.	4	1
11.	Держави Латинської Америки в 1945 – 1960-х рр.	2	
12.	Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки		2
	Разом	32	10

Семестр 8

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Міжнародні відносини в 1970 – початку 1990-х рр.: від розрядки до завершення «холодної війни»	2	
2.	Провідні держави Європи в 1970 – початку 1990-х рр.	6	1
3.	Держави Центрально-Східної Європи в 1970 – початку 1990-х рр.	2	2
4.	США в 1970 – початку 1990-х рр.	4	1
5.	Держави Латинської Америки в 1970 – початку 1990-х рр.	2	2
6.	Міжнародні відносини наприкінці ХХ – на поч. ХХІ ст. Рецедиви «холодної війни».	2	2
7.	Провідні держави Європи в 1990 – 2020-х рр.	4	
8.	Держави Центрально-Східної Європи в 1990 – 2020-х рр.	4	2
9.	США в 1990 – 2020-х рр.	4	

* використання елементів неформального навчання – здобувач із запропонованих як альтернативних форм практичних занять (проходження дотичних до тем модуля онлайн курсів на платформах Прометеус, Освіторія, EdEra та ін.) може обрати 1 і за наявності сертифіката отримати кількість балів передбачених за конкретну тему.

10.	Держави Латинської Америки в 1990 – 2020-х рр.	2	
11.	Повсякденне життя і культура країн Європи та Америки в 1990 – 2020-х рр.		2
	Разом	32	12

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота з курсу «Історія та культура країн Європи та Америки новітнього часу» містить педагогічну складову.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Семестр 7			
Модуль 1-2			
1	Розробка тестів для поточного або підсумкового контролю знань учнів за темами, що вивчаються в шкільному курсі історії (10-11 класи). (Див.: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf)	60	102
Разом за модуль		60	102
Семестр 8			
Модуль 1-2			
1	Підготовка конспекту уроку з однієї теми навчальної дисципліни (на вибір) за програмою шкільного курсу історії (10-11 класи) (Див.: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf).	60	102
Разом за модуль		60	102

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: ноутбук та мультимедійний проєктор для презентацій.

Обладнання: карти, атласи, дошка.

Інформаційне забезпечення: інформаційні ресурси Наукової бібліотеки ДВНЗ «УжНУ», віртуальне середовище навчальної платформи Moodle uzhnu.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Васильків І.Д. Всесвітня історія. Рівень стандарту: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / І.Д. Васильків, Р.Б. Сіромський, В.В. Островський. Тернопіль: Астон, 2023. 204 с.
2. Васильків І.Д. Всесвітня історія. Рівень стандарту: підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / І.Д. Васильків, Р.Б. Сіромський, В.В. Островський. Тернопіль: Астон, 2024. 192 с.

3. Дубінський В.А. Методика викладання історії в школі. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 86 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/3123/Dubinskyi-V.A.-Metodyka-vykladannia-istorii-v-shkoli.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf>.
5. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945 рр.) [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Віктор Павлюк. Львів: Піраміда, 2010. 281 с.
6. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. - початок ХХІ ст.) [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Баран З. А. та ін.] ; за ред. Михайла Швагуляка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - 2-ге вид., перероб. і допов. Львів : Тріада плюс, 2015. 705 с.
7. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2013) [Текст]: навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. П. Іваницька; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Київ: Слово, 2014. 1052 с.
8. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу. 2-е вид., доп. і переробл. К, Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. 944 с.
9. Світ у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.: основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку [Текст]: навч. посіб. / Олександр Сич, Андрій Мінаєв; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Наші книги, 2010. 199 с.
10. Сучасна культурологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К.В.Кислюк, В.А.Суковата, З. І. Алфьорова, О. В. Титар, Г. П. Ковальова / за заг. ред. К.В.Кислюка. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 342 с.

Додаткова:

11. Вятрович В. Становлення тоталітарних режимів у країнах Центрально-Східної Європи. Український визвольний рух: наук. зб. Львів, 2005. Збірник 4. С. 80-95.
12. Гончар Ю. Б. Вивчення періоду «Нового курсу» Франкліна Д. Рузвельта: сучасний стан, проблеми і дослідницькі перспективи // Всесвітня історія очима українських істориків : конференція, присвячена науковому і педагогічному доробку фундаторів кафедри, професорів М.Ф. Александри та А.Ф. Трубайчука : зб. наук. статей учасників конференції, Київ, 8 грудня 2011 р. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. С. 193–201.
13. Даллек Р. Франклін Делано Рузвельт. Життя політика. / пер. з англ. Я. Войтка К.: КМ-БУКС, 2019. 550 с.
14. Дейвіс Н. Європа: Історія / Н.Дейвіс. Київ: Основи, 2008. 1464 с.
15. Іваницька О. П. Новітня історія Іспанії в життєписах королів. Альфонсо XIII – король парадоксів. Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. 232 с.
16. Іваницька О. П. Типологія та особливості диктатури генерала М. Прімо де Рівери в Іспанії (1923–1930 рр.) в контексті європейських тоталітарно-авторитарних систем // Вісник Київського міжнародного університету. К.: КиМУ. Вип. 3. 2004. С. 89–100.
17. Іваницька О. П. Франко – каудильйо Іспанії: монографія. Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. 432 с.
18. Камінський М. І. Президент Франклін Рузвельт і його «Новий курс» реформ // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Львів, 2014. № 12. С. 213–217.
19. Ключало М. Система громадських робіт в США та її еволюція впродовж президентства Ф. Д. Рузвельта // Дні науки історичного факультету: матеріали VI Міжнародної наукової конференції молодих учених, м. Київ, 25 квітня 2013 р. К., 2013. Вип. VI. Ч. 3. С. 12–13.
20. Коломойцев В. Е. 100 днів президента Ф. Д. Рузвельта. К.: Молодь, 1997. 320 с.

21. Коляда І. «Новий курс» Ф. Д. Рузвельта і права опозиція. К.: Нац. пед. ун-т ім. Драгоманова, 2000. 240 с.
22. Кудряченко А. І. ФРН-НДР: досвід об'єднання і роль у ньому міжнародних акторів // Проблеми всесвітньої історії. 2018. № 2. С. 145 – 160.
23. Постоловський Р. М. Світ на зламі епох: історія кінця ХІХ - середини ХХ ст.: Навч. посіб. для студ. вузів. Київ, 2000. 240 с.
24. Сич О. Демократичний досвід Веймарської Німеччини (ретроспективний аналіз) // Суспільно-політична історія країн Європи в ХХ столітті. Чернівці: ЧНУ, 2011. С. 151 – 167.
25. Сич О. Підсумки та наслідки Першої світової війни // Перша та друга світові війни в історії людства: Монографія / Наукова редакція д.і.н. проф. С. С. Трояна. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. С. 65 – 80.
26. Сич О. Сполучені Штати Америки в міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.): Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2003. 64 с.
27. Скиба І. І. Янош Кадар як політичний діяч Угорщини // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Історія / відп. за вип. Н. П. Керецман. Ужгород : Говерла, 2019. Вип. 1 (40). С. 166–172.
28. Фан Б. Шарль де Голль; [пер. з фр. З. Борисюк]. Київ: Ніка-Центр; Львів: Вид-во Анетти Антоненко, 2020. 183 с.
29. Харченко І.І. Об'єднання Німеччини: соціально-психологічні чинники антитоталітарної революції в НДР // Наукові праці історичного факультету ЗДУ. Вип. Х. Запоріжжя, 2001. С.267 – 275.
30. Шніцер І. Радянський Союз і словацьке питання в роки Другої світової війни. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. Том 34. 2021. С. 123–136.
31. Шніцер І. Проблема конституційного врегулювання чесько-словацьких відносин в Чехословаччині в 1946 – 1948 рр. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія / М-во освіти і науки України; Держ. вищ. навч. заклад «Ужгород. нац. ун-т», Ф-т історії та міжнародних відносин; [Редкол.: Ю.В.Данилець (головний редактор) та ін.]. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. Вип. 2 (47). С. 130-138.
32. Шибаніц А. М. Діяльність Ліги Нації у сфері підтримання міжнародного миру та безпеки: історико-правовий аналіз. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Право". 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 121–124.

Інформаційні ресурси:

33. Електронна бібліотека інституту історії України Національної академії наук України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>
34. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: електронні фахові видання. URL: www.nbuv.gov.ua
35. Національна парламентська бібліотека України URL: <http://www.nplu.org/>